

שִׁוּנָה הַלְכוֹת

גליון 737

יום שישי ט"ז שבט
עש"ק יתרו / התשפ"ה

גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

הרב שלמה יצחק פראנק
רב מרכז העיר עכו
וחבר מכון הלכה חב"ד

כבוד השבת וקדושתה

כבוד השבת

נוהגים שהשולחן מכוסה במפה כל יום השבת לכבוד השבת, ואם במהלך השבת התלכלך השולחן, או רצפת הבית, ראוי לנקות אותם כדי לכבד את השבת בבית נקי. ומצוה לשמוח בשבת, וכן צריך אדם להימנע מכל דבר הגורם לו צער, בלכול וטרדה, כדי שלא ימנע מעונג שבת¹. ומכבוד השבת הוא להימנע במיוחד מכעס ומריבה וביחוד יש להיזהר בערב שבת².

הדבור בשבת

על השבת נאמר: "וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר"³ ודרשו חכמים: "שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול"⁴, ואסור להרבות בשבת בשיחת דברים בטלים, גם אם אין מזכירים בהם כלל אודות עשיית מלאכה⁵; אולם על

ביקור חולים בשבת

מותר לבקר חולים בשבת, ולא יבקש עליהם רחמים כדרך שאומרים בחול, אלא צריך להרחיב דעתם בדברי תחנומים שלא יצטערו בשבת, ויאמר: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא". וביארו הראשונים שהאיסור להתפלל בשבת לרפואת חולים, הוא מחשש שהתפילות יביאו לידי עצב בשבת⁶. עם זאת, מותר לאדם לבקש על עצמו אף בשבת, אך בציבור מותר לבקש רק על חולה שיש בו סכנה ביום השבת בעצמו, וחולה שאינו מסוכן עד-כדי-כך אין לזעוק עליו בציבור בשבת, ולמעשה מקלים להזכירו באמירת "מי שברך" כיוון שאומרים בשבת את הנוסח "שבת היא מלזעוק"⁷.

"חפצי שמים" (לצורך מצווה) מותר לדבר בשבת כאשר יש צורך למצווה בדיבור זה דווקא בשבת, אבל אם אין צורך בדיבור ותכנון זה דווקא בשבת, אין לדבר עליו עד לאחר השבת. ועל כן אסור לומר שמתכנן הוא בצאת השבת לעשות דבר מצוה שאסור לעשותה בשבת, כיוון שאין אמירתו מועילה למצווה, ועל כן לא ידבר על כך בשבת (ואם הדיבור בזה יזרז אותו יותר לעשות המצווה, מותר)⁸.

הפוגש את רעהו בשבת, לא יאמר לו כדרך שאומר בחול "בוקר טוב", אלא יאמר לו "שבת שלום" או "גוט שבת", וכדומה, כדי לקיים "זכור את יום השבת". וכן יש לחנך את הילדים בדרך ארץ, לומר "שבתא טבא" לרב, להוריהם וקרוביהם ומתפללי בית הכנסת⁹.

1. תקו"ז פה, א. ספר חסידים סי' תתסג. שו"ע אדה"ז סרפ"ב סי'א-ב. ובטעי' ד שם: "וישמח בביאת שבת". וראה שם סרפ"ז סי'א. וספ"ו סכ"א. וע"ע שלחן המלך ח"א עמ' קנט (משיחות הרבי בעיניו).

2. וראה מורה באצבע (להחיד"א) אות קמ. אודות הזהירות מריב בעש"ק.

3. ישעיהו נח, יג.

4. שבת ק"ג, ב.

5. מבואר בתורת החסידות שבכל המצוות יש פנימיות וחיציניות, ובפנימיות השבת יש "זכור" ו"שמור": בחינת "זכור" בפנימיות היא הכוונה בתפילה ובתלמוד תורה לדבקה בה' אחד, ובחינת

6. תניא קו"א ד"ה הוכח תוכיח בסופו. שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ז סי'א-ב וסי"ג. משנ"ב שם סק"א.

7. שו"ע אדה"ז או"ח ספ"ד סי'א; בן איש חי שנה א' פ' ויצא סט"ז.

משינ"ב ספ"ז סק"ה. אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ ע' ח"ח ע' צז.

8. ומו' הדין מותר לנחם אבלים בשבת, אך מי שמנחם אבלים בדרך כלל בחול, והזדמן פעם שמסתדר לו יותר ללכת בשבת – הרי מותר לו לעשות זאת. כמו כן מי שטרוד בימות החול ואינו יכול ללכת לנחם אבלים, ילך בשבת (ראה שבת יב, ב). שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ז סי'ב-ג. (וראה שו"ע סרפ"ז לענין חולה ולכאורה ה"ה לנחם) ובלבד שאינו מצטער מהביקור).

9. שבת יב, א. נוש"ע או"ח ושו"ע אדה"ז סרפ"ז סי'א וסרפ"ח סי"ט. ערוה"ש שם סי'ב. וראה מ"ב שם סק"ח. פסק"ת שם אות יא. אבל מ"מ ראה שו"ת השלוחים סי'ב.

הספר שכולם חיכו לו טיפול בקטנים בשבת

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: 058-7207770

בשבת אין סמס לרב!

סמס
לרב

smslarav.co.il

אמירת ברכות השחר

על מה נתקנו ברכות השחר? מי שטעה בסדר ברכות השחר, כיצד ינהג? מאימתי מתחייבים בברכות השחר?

יום ראשון מהו טעם אמירת ברכות השחר?

נאמר בגמרא שמיד כשיתעורר האדם משנתו יודה לה', ויאמר: "אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה... ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים" (ולמעשה המנהג לומר בקימה 'מודה אני' וברכת אלוקי, נשמה נאמרת אח"כ). וכן תקנו ברכות על סדר העולם והנהגתו ועל כל מה שהבריות נהנים בכל יום שיברכו לה' על הפעם הראשונה שנהנים הנאה זו בכל יום ויום, להשלים מנין המאה ברכות שחייב כל אדם לברך בכל יום ויום מערב ועד בקר כמו שתיקן דוד המלך. למעשה אומרים את ברכות השחר שלא בשעת הפעולות אותן מבצעים בבוקר, אלא כולן יחד בסיום ההתארגנות. ומנהגנו לאומרם בבית לפני הציאה לבית הכנסת¹.

יום שני מהו סדר אמירת ברכות השחר?

הסדר הנכון הוא שמיד שיתעורר יאמר "מודה אני" ואחר כך בעודנו על המיטה יטול ידיים. לאחר עשיית צרכיו וההתארגנות יטול ידיו שוב ויברך "על נטילת ידיים" ו"אשר יצר", ומיד ימשיך באמירת ברכת "אלוקי, נשמה שנתת בי", כיוון שאינה פותחת בברוך אתה ה' ולכן משתדלים שתהיה בהמשך ובהקשר לברכת אשר יצר שהתחילה ב"ברוך"; לפני שמברך את ברכות השחר יש לרחוץ את הפה תחילה בכדי לברך את השם הגדול בקדושה ובטהרה, חוץ מתענית ציבור שאין רוחצים את הפה².

יום שלישי מהו זמן אמירת ברכות השחר?

המתעורר משנתו בלילה יכול לברך את ברכות השחר מחצות הלילה, אלא שיברך רק את הברכות שהתחייב בהם (כגון אם התלבש יברך 'מלביש ערומים'). מי שהיה ער כל הלילה, אינו יכול לברך לפני עלות השחר את ברכות השחר. לאחר שעלה השחר ואחר עשיית צרכיו יטול ידיו שלוש

1. בברכות ט, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ט"ג. אג"ק ח"ט ע' שצ.
2. שו"ע אדה"ז או"ח (מהד"ק) ט"א ס"ה וס"ד ט"ז. ס"ז ס"א וס"ז. אשל אברהם בוטשאטש ס"ד. ספר המנהגים ע' 1 (ובה"ע שם מובא מס' עמק הברכה שרוחצים הפה פעמיים או שלוש).

פעמים על כל יד (כבכל יום), ואז יברך את כל הברכות על הסדר³.

יום רביעי מי שטעה בסדר ברכות השחר, כיצד ינהג?

מי שטעה בסדר הברכות והקדים ברכה לחברתה, ישלים ויברך את הברכה שדילג, חוץ מברכת 'מתיר אסורים' ו'זוקף כפופים' שאם כבר בירך 'זוקף כפופים' לא יחזור לברך 'מתיר אסורים', מפני שבכלל זקיפת הקומה היא התרת האיברים ותנועתם, ולכן לא יחזור. ואף מי שכבר התפלל ולא בירך תחלה את ברכות השחר עליו לאמרן לאחר התפילה, ולגבי ברכת התורה יתבאר לקמן⁴.

יום חמישי מאמתי מתחייבים בברכת התורה?

נחלקו הפוסקים האם ברכת התורה דינה כברכת המצוות וכברכת הנהנין שאין להפסיק בינה ובין קיום המצווה או ההנאה, ולמעשה נהוג שלאחר הברכה מיד אומרים את פסוקי ברכת כהנים ומשנת "אלו דברים שאין להם שיעור", אולם ברכה זו בתקפה על כל היום כשם שברכות השחר נאמרות פעם אחת ביום, על אף שהסיח דעתו מאמירת הברכה. ואף אם ישן באמצע היום נהוג שלא לברך ברכת התורה קודם הלימוד לאחר שהתעורר. אך שינת הלילה נחשבת כשינת קבע כאשר זוהי שינתו העיקרית, והמתעורר ממנה החל מחצות הלילה עליו לברך ברכת התורה קודם הלמוד. ואם היה ער כל הלילה ללא הפסקה מברך ברכת התורה רק לאחר עלות-השחר, אך אם היה עסוק בלמוד אינו חייב להפסיק למודו, ורק כאשר הפסיק יברך לפני ששב ללמוד⁵.

יום שישי האם לאחר התפלה ניתן להשלים את ברכות התורה?

מי שכבר התפלל תפלת שחרית, ונזכר שלא ברך ברכות התורה קודם התפלה לא ישלימם לאחר התפלה, שכן יצא ידי-חובת ברכות התורה בכרכת "אהבת עולם", כיוון שתוכנה הוא מעין ברכת התורה "ותן בלבנו ללמוד וללמד", ולכן, מי שלא ברך ברכת התורה קודם התפלה, ראוי שילמד מעט תורה מיד לאחר תפלת העמידה, כדי לסמוך את הלימוד לברכה על התורה⁶.

3. שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ט"ז. סידור אדה"ז. אג"ק ח"ג ע' ד וע' תלד. קצות השולחן ס"ה ס"ז ובבד"ש סק"ד וסקט"ג. וראה בהרחבה בבירורי מנהגים – סדר היום (להרשי" שו"ח פרידמאן) ע' 38 ע' 44 וע' 48.

4. שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ט"ה וט"ב ט"א. לקו"ש ח"ט עמ' 280 (וראה שם שה"ה לגבי ברכת עניי").

5. שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ט"ז; סידור אדה"ז במקומו; ראה מנהג ישראל תורה סמ"ז סק"א; בירורי מנהגים (להרשי" שו"ח פרידמאן) – סדר היום ע' 30.

6. ראה שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ט"ז.

הרב משה קורנוויץ
רב קהילת חב"ד רמת בית שמש
ד' וחבר מכון הלכה חב"ד

האם המנהג לכבד את הרב בעלייה לתורה שבה קוראים את עשרת הדברות?

ככמה קהילות נוהגים לכבד את הרב, מרא דאתרא, בעלייה שבה קוראים עשרת הדברות. ובחב"ד לא דייקו בזה. אמנם, אם ישנם כאלו המנסים לערער את תוקפו של הרב – הרי זה חובה והכרח גמור לכבד את הרב בעלייה זו.

מג"א ס"י תכ"ח ס"ק ח', שיחת ש"פ משפטים תשמ"ז (התועודיות תשמ"ז ח"ב עמ' 491-490).

הרב מנחם מענדל הלפרין צפת

האם גם כאשר בת מגיעה למצוות, מברכים "ברוך שפטרני"?

אמנם יש שפסקו כך, אך לפועל אין מנהגנו לברך.

מ"מ ס"י רכ"ה אשל אברהם ס"ק ה', כף החיים ס"י רכ"ה ס"ק ט"ו.

הרב שי שמעון כהן

רב קהילת חב"ד, תל-ציון וחבר מכון הלכה חב"ד

האם אפשר לצרף ולקרוא לילד בשם של אחד מנשיאי חב"ד יחד עם שם נוסף?

אין לחבר את שמות האדמו"רים עם שמות אחרים.

אג"ק כרך י"ב עמ' רט"ו, וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"ט כרך ט' עמ' ר"ד.